

Medemblikker architecten: Vlaming en ME-2.

Architecten vormen met hun opdrachtgevers de belangrijkste bepalende factoren van de bebouwing van een stad. Die architecten zijn niet per sé woonachtig in de plaats waar zij een opdracht vervullen. In deze Jaaruitgave wordt ook aandacht gegeven aan Medemblikker architecten. Architect van Wijngaarden is al aan de orde gekomen. In dit artikel wordt aandacht besteed aan de Medemblikker architectenbureaus Vlaming en ME-2.

Architectenbureau Vlaming

De eerste sporen van architectenbureau Vlaming vind ik in een artikel van Bep de Haan-Appel, geplaatst op de website van de Stichting Hoochhoutwout. Zij schrijft over leven en werk van Nicolaas Vlaming. Hij was de zoon van Jacobus Vlaming, die in 1843 was geboren in Medemblik. Jacobus was na zijn huwelijk naar Hoogwoud verhuisd en was van beroep timmerman. Hij liet Nicolaas een studie architectuur volgen in Amsterdam, samen met een neef uit Medemblik!

Via een artikel in de jaaruitgave van het Westfries Genootschap komen we iets meer te weten. Het gaat over de totstandkoming van de kostschool in de Ridderstraat: "Dhr. P.W. Vlaming ziet kans de boerderij naast het fratershuis voor het armbestuur aan te kopen. Gelukkig, want een protestantse boer had er ernstig naar gedaan, en dan was alle mogelijkheid op uitbreiding verkeken geweest."

Dhr. Vlaming gaat zich met lofwaardige ijver inzetten voor het tot stand komen van de kostschool. Hij wordt benoemd als architect. Zijn zoon W.N. Vlaming zal het werk uitvoeren. De familie Vlaming heeft een grote rol gespeeld in de ontwikkelingen rond het fratershuis, zowel in de beginjaren als later. Aanvankelijk rekent Vlaming niets voor het tekenwerk, maar op aandrang van de fraters wordt toch een rekening gepresenteerd.

Petrus Wilhelmus Vlaming leefde van 1897 tot 1951 en heeft onder meer de Maria Bernadette school en Sint Martinus (1935) getekend. Hij wordt opgevolgd door zijn zoon Wim (zie afbeelding 1) en die weer door zoon Peter en Albert Meendering.

Afb. 1: Aannemer, pastoor en werklieden t.g.v. de eerste steenlegging van de Piusschool van Andijk-West. Achter (v.l.n.r.): Wim Vlaming (architect, Medemblik), Jacob Botman (aannemer), Piet Sijm, pastoor Minneboo, Jan Botman (de Streek), Theo Bakker, Simon Tensen, Jan Dekker Klz., Hos Langerijs (opzichter, Medemblik), Piet Dudink. Voor (v.l.n.r.): Arie Botman Jacz., Loek Pouw en Frans Maas (ca. 1954).

Afb.2: Maria Bernadette school (ca.1970).

Rond 1964 heeft Wim Vlaming assistentie nodig. Hij plaatst een advertentie: "Klein, zich ontwikkelend architectenbureau in West-Friesland zoekt een bouwkundig medewerker." Hierop solliciteert Albert Meendering uit Ter Apel (provincie Groningen). Albert is zoon van een aannemer en voorbestemd zijn vader op te volgen. Hij studeerde Bouwkunde aan de Academie Minerva, nu onderdeel van de Hanze-hogeschool. Maar met vader en broer aannemer worden, dat werd hem toch niet. Hij had 'architectenallures' aldus vader Meendering. Zodoende komt Albert bij Vlaming terecht.

Hij is daar vooral belast met het restaureren van monumenten. Albert heeft de restauratie van wel 47 monumenten in Medemblik begeleid en ook nog vele daarbuiten! Het eerste project was de restauratie van de weduwenhuisjes aan de Heerensteeg. Een heel groot project was de Bonifaciuskerk- en toren, die in zijn periode twee keer is gerestaureerd.

De eerste keer was in de periode 1965-'66. Vaak waren er geen tekeningen van de monumenten en dan moesten Albert en een andere medewerker, Ton Boon uit Bovenkarspel, die maken. Een hele klus, met de Bonifaciustoren zijn ze weken bezig geweest met meten en tekenen. Heel leuk werk, soms koud, zegt Albert erover. Cruciaal was de versteviging van de bovenste helft van de torenspits. De bestaande eeuwenoude constructie was eigenlijk te zwak en zou er op den duur af kunnen waaien.

Er is onder het bovenste deel van de spits een extra steunconstructie gemaakt. Ook de voegen zijn opnieuw gevoegd en het lood vervangen. Een leuk detail is nog dat de roodkoperen haan is gerestaureerd door smid Harm van de Wetering. Overigens betrof de tweede restauratie het opnieuw voegen van de spits en delen van de toren. De door Monumentenzorg voorgeschreven mortel bleek onvoldoende bestand tegen de weersinvloeden.

Via de documentatie van Monumentenzorg kwam Albert nog wel een aantal leuke details aan de weet. Zo is de Bonifaciuskerk niet gebouwd op koeienhuiden, maar op houten borden. En op die borden lagen koeienhuiden om de vermenging van zand en water te voorkomen. Ook blijkt de toren al tijdens de bouw iets te zijn verzakt. Ter correctie zijn aan één kant drie extra lagen stenen gemetseld. Er zit daarvoor dus een lichte knik in de toren.

Vervolgens is de toren scheef komen te staan toen de waterdruk van de Zuiderzee wegviel door de drooglegging van de Wieringermeer. Die waterdruk nam weer toe aan het eind van de Tweede Wereldoorlog wegens de onderwaterzetting van de Wieringermeer door de Duitsers; hierdoor ging de toren weer even wat rechter staan. Na de hernieuwde drooglegging stond hij weer even scheef als eerder. We weten dit door de metingen van Monumentenzorg, die dit in principe iedere vijf jaar doet.

Een ander project is de Kaaswaag. Deze stond leeg en moest gerestaureerd worden toen Piet Swart er zijn woning en bloemenzaak Lotus in wilde vestigen. Andere restauraties van markante gebouwen betroffen onder meer: het Koggehuis op de Nieuwstraat en de Mooie Kamer van het Waterschapshuis op de Westerhaven.

Verder moet de bijdrage van Albert aan de herbouw van de Meelmolen De Herder worden genoemd. Hij heeft niet alleen met Ton Boon de hele molen getekend, maar ook via zijn contacten de aannemerswereld ingeschakeld: BBN voor de aanleg van de betonnen fundering en Bos uit Twisk voor het maken van de bewapening. Zeker moet ook nog worden genoemd het werk dat Albert heeft verricht in opdracht van Jachtwerf Jongert. De schepen werden te groot voor de bestaande constructies. Jan Jongert Sr. had alle vertrouwen in Albert, die moest grotere installaties tekenen en onder meer de botenhelling aanpassen, uitrekenen hoe diep er moest worden uitgebaggerd. Gaandeweg kende hij veel ins en outs van de werf. En toen koningin Beatrix de werf kwam bezoeken, zei Jan Jongert, alsof het de gewoonste zaak van de wereld was: "Albert, jij weet alles, leid jij de koningin maar rond op de werf". Dat was wel een heel aparte ervaring natuurlijk.

Naast restauratiewerk was er ook reguliere bouw, waarvoor een architect benodigd was. Wim Vlaming nam dat voor zijn rekening, maar die werd al vrij jong getroffen door de ziekte van Parkinson. Op een gegeven moment kwam zoon Peter Vlaming in de zaak en is besloten dat Peter en Albert ieder voor de helft aandeelhouder werden van wat Bureau Vlaming BV ging heten. Deze BV kwam in problemen door enkele nieuwbouwprojecten en is toen voortgezet als MO-Architecten in een BV met Mark Noor en Marc Zuydam als aandeelhouders.

Als markante nieuwbouw noemt Albert de Jachtwerf Jongert bij de Oude Zeug; het kantoor van Stichting De Woonschakel, waarin ook het kantoor van het architectenbureau werd gevestigd (zie hieronder bij ME-2 Architecten); de brandweergarage en het gebouw van de buitendienst van de gemeente Medemblik.

Uiteindelijk werd MO-Architecten onderdeel van Bouwbedrijf Zuydam, waarmee het eind 2002 failliet ging.

ME-2 Architecten

De industrialisatie van Medemblik sedert medio de jaren '60 heeft grote veranderingen met zich meegebracht.

Afb.3: Gebouw De Woonschakel (2019).

De artikelenreeks in vorige afleveringen van de Jaaruitgave getuigt hiervan. Zo kwam ook de familie Olthoff in Medemblik. Vader Olthoff werkte bij de firma Conijn in Alkmaar en verhuisde in 1964 naar Medemblik toen Ed Conijn daar begon met jachtenbouw door Conyplex. Mike is hier ook geboren.

Mike is opgeleid tot architect en heeft daardoor een bepaalde visie voor zijn werk opgedaan. In de kern komt het erop neer dat de sfeer van de maatschappij terugkomt in de architectuur van de tijd waarin de bouwwerken worden uitgevoerd. In een welvarende tijd als de Gouden Eeuw worden rijker uitgevoerde gebouwen neergezet dan in een sobere tijd als na de Tweede Wereldoorlog. Als je dan later een bepaalde stijl niet mooi vindt, moet je niet (alle) gebouwen uit die tijd slopen. Latere generaties moeten kunnen zien: "O ja, dat gebouw dateert uit die periode". Er kunnen wél aanpassingen aan dergelijke gebouwen worden gedaan, die de latere tijd weerspiegelen en waarbij toch de vroegere sfeer behouden blijft.

In 2002 waren Mike en Marco Sijsma werkzaam bij MO-Architecten, dat meegesleurd werd in het faillissement van aannemersbedrijf Zuydam. Zij besloten een nieuw architectenbureau op te starten met als naam: ME-2 Architecten. Hierin zaten niet alleen de voorletters van hun voornamen, maar zat ook een verbinding met Medemblik.

Ten tijde van genoemd faillissement werkten zij aan het nieuwe pand van 'De Woonschakel'; dat werk stond even stil en vervolgens werd dat eerste project van ME-2 Architecten. Het werd ook hun eigen onderkomen aan Overleek 4 (na eerst enige tijd in het oude politiebureau te hebben gezeten aan de Koggenlaan). Hierna volgden nog vele projecten, waarop Mike trots is. Een aantal recente projecten staat afgebeeld op de website van ME-2. Het schenkt hem met name veel voldoening wanneer hij hoort dat mensen graag werken in de panden die door ME-2 zijn opgezet of aangepast. Of dat klanten er graag komen.

Tenslotte heb ik het nog met Mike over recente ontwikkelingen in het vak. Oorspronkelijk was er de combinatie aannemer/tekenaar, al waren er natuurlijk ook gespecialiseerde architecten als Berlage en Cuypers. Naderhand werd architect een steeds specialistischer vak. De architect maakte in opdracht tekeningen en zag toe op de bouw. De jongere architecten gaan meer in de richting van ontwikkeling. Daardoor zijn er ook veel meer specialisten verenigd in hun bureaus.

Uit een onderzoek van Koetsenruijter en Kloosterman, haal ik de volgende bevinding:
".....de maatschappelijke opgaven vragen om een architect die meer open, minder op zichzelf en de eigen professie gericht en collaboratiever is.

Gezien de toegenomen en alsmear toenemende complexiteit van de opgaven zullen architecten zich meer dan ooit in staat moeten stellen samen te werken met verschillende partijen. Dit omvat de partijen in het bouwproces zelf zoals duurzaamheidsadviseurs, maar ook daarbuiten in de besluitvorming en het gebruik.....samenwerkingen met en inzichten vanuit flankerende vakgebieden zullen leiden tot innovatiekracht die mist wanneer enkel vanuit de kern van het eigen vakgebied gehandeld wordt" (blz. 30).

Bij ME-2 Architecten wordt deze ontwikkeling weerspiegeld door het feit dat momenteel de helft van het personeel gerelateerd is aan het traditionele werk van de architecten en de andere helft aan andere disciplines.

Sjaak Pronk
Medemblik, maart 2020

Geraadpleegde bronnen

<https://www.hooghoutwout.nl/1998/nicolaas-jacobus-vlaming-een-man-met-een-eigen-stijl>
https://www.westfriesgenootschap.nl/wfon-pdf/056/WGE001000056_0027.pdf
Rosa Koetsenruijter en Robert C. Kloosterman, *Ruimte voor de architect-Een onderzoek naar de veranderingen in positie van architecten in Nederland, 2008-2018*, Amsterdam, 2018.

Herkomst afbeeldingen:
Stichting Beeldbank Wervershoof: 1.
Arnold de Greeuw, Medemblik: 2.
www.dewoonschakel.nl: 3.